



TUXUMDON KISTALARI: TURLARI, KLINIK KECHISHI VA DAVOLASH PRINSIPLARI

Toshkent tibbiyot akademiyasi 2-bosqich talabasi

Mardonova Nilufar San'atjon qizi

Annotatsiya: Tuxumdon kistalari – bu tuxumdonlarda paydo bo'ladigan suyuqlik bilan to'ldirilgan shishlar bo'lib, ular turli turlarga bo'linadi va har birining o'ziga xos klinik kechishi hamda davolash prinsiplari mavjud. Ushbu holat ko'plab ayollarda uchraydi va reproduktiv yoshdagi ayollar orasida keng tarqalgan patologiyalardan biri hisoblanadi. Tuxumdon kistalarining paydo bo'lishi ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ular orasida gormonal buzilishlar, genetik moyillik, hayz siklining buzilishi va boshqa ichki hamda tashqi omillar mavjud.

Kalit so'zlar: tuxumdon kistalari, davolash, dermoid kistalar, endometrioz kistalari, genetik moyillik, gormonal buzilishlar, patologiyalar.

Tuxumdon kistalarining turlari asosan uch asosiy guruhga bo'linadi. Birinchi guruh funksional kistalar bo'lib, ular odatda hayz siklining buzilishi natijasida yuzaga keladi. Bu kistalar o'z-o'zidan paydo bo'lib, ko'pincha vaqt o'tishi bilan yo'qoladi. Funksional kistalar o'z ichiga follikulyar kistalar va korpus luteum kistalarini oladi. Follikulyar kista tuxumdon follikulasi yetilishining buzilishi natijasida hosil bo'ladi va odatda o'ng yoki chap tuxumdonning birida joylashadi. Korpus luteum kistasi esa tuxumdon follikulasining tuxum chiqarilgandan so'ng qolgan qismida suyuqlik to'planishi natijasida yuzaga keladi. Ikkinchi guruh organik kistalar bo'lib, ular tuxumdon to'qimasining o'zidan rivojlanadi. Bu guruhga dermoid kistalar, endometrioz kistalari va seroz kistalar kiradi. Dermoid kista teri, soch, tish kabi to'qimalarni o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan tug'ma yoki rivojlanish jarayonida paydo bo'ladigan kista hisoblanadi. Endometrioz kistalari esa endometrium to'qimasining tuxumdon ichida joylashishi natijasida



yuzaga keladi va ular ko'pincha qattiq og'riqlar bilan kechadi. Seroz kistalar esa odatda suyuqlik bilan to'ldirilgan va odatda yomon sifatli bo'lmagan kistalar hisoblanadi. Uchinchi guruh – bu malign kistalar yoki tuxumdon saratoni bo'lib, ular kam uchraydi, ammo jiddiy kasallik hisoblanadi. Malign o'sishlarning oldini olish uchun kistalar tezda aniqlanib, to'g'ri davolanishi zarur. Tuxumdon kistalarining klinik kechishi har xil bo'lishi mumkin. Ko'pchilik hollarda kistalar hech qanday simptomlarsiz kechadi va tasodifan, boshqa tekshiruvlar paytida aniqlanadi. Biroq, ba'zan kistalar o'sib, tuxumdonni bosishi natijasida qorin pastki qismida og'riq, noqulaylik, bosim his qilinishi mumkin. Og'riq doimiy yoki vaqti-vaqti bilan paydo bo'lishi mumkin. Ayrim hollarda kista yorilishi yoki tuxumdonning burilishi kabi jiddiy asoratlari yuzaga kelishi mumkin, bu esa keskin og'riq, qorin bo'shlig'ida shishish va hatto hayot uchun xavfli holatlarga olib keladi.[1]

Klinik kechishda shuningdek hayz siklining buzilishi, noqulaylik, jinsiy aloqada og'riq, siydik chiqarishda qiyinchiliklar kabi belgilar ham kuzatilishi mumkin. Kistalar kattalashganda ular siydik pufagi yoki ichakni bosishi mumkin, bu esa siydik chiqarishda yoki ichak harakatlarida qiyinchiliklar keltirib chiqaradi. Ba'zi hollarda esa kistalar gormonlar ishlab chiqarishi natijasida gormonal buzilishlar yuzaga keladi, bu esa teri muammolari, soch to'kilishi yoki ortiqcha o'sishi kabi simptomlar bilan namoyon bo'lishi mumkin. Tuxumdon kistalarini davolash prinsiplari kistaning turiga, kattaligiga, simptomlarining mavjudligiga va bemorning yoshiga bog'liq holda belgilanadi. Funksional kistalar ko'pincha konservativ davolashni talab qiladi, chunki ular o'z-o'zidan yo'qolishi mumkin. Bu davrda gormonal preparatlar, ayniqsa, oral kontratseptivlar qo'llaniladi, ular hayz siklini tartibga solish va yangi kistalarning paydo bo'lishini oldini olishda yordam beradi. Shuningdek, og'riqni kamaytirish uchun simptomatik davolash qo'llanadi.[2]

Organik kistalar, ayniqsa dermoid va endometrioz kistalari, ko'pincha jarrohlik yo'li bilan olib tashlanadi. Jarrohlik usullari orasida laparoskopiya keng



qo'llaniladi, bu minimal invaziv usul bo'lib, bemorning tiklanish davrini qisqartiradi va asoratlar xavfini kamaytiradi. Jarrohlikdan oldin va keyin gormonal terapiya qo'llanilishi mumkin. Endometrioz kistalarining davolashida gormonal preparatlar va og'riqni kamaytiruvchi vositalar muhim ahamiyatga ega.[3]

Malign kistalar yoki tuxumdon saratoni aniqlanganda, davolash yondashuvi yanada murakkablashadi. Bu holatda jarrohlik, kimyoterapiya va radioterapiya usullari qo'llaniladi. Erta bosqichlarda kista olib tashlanishi va keyinchalik qo'shimcha davolash usullari qo'llanilishi mumkin. Malign kistalar uchun muntazam monitoring va tezkor tashxis juda muhimdir. Tuxumdon kistalarining oldini olish uchun hayz siklini muntazam kuzatish, stressdan saqlanish, sog'lom turmush tarzini olib borish, muntazam tibbiy ko'riklardan o'tish zarur. Shuningdek, gormonal muvozanatni saqlash uchun shifokor nazoratida bo'lish va zarur bo'lsa, davolashni o'z vaqtida boshlash muhimdir. Ayollarda tuxumdon kistalarining rivojlanishini oldini olish uchun ovqatlanish va jismoniy faollikka e'tibor berish ham foydali hisoblanadi.[4]

Xulosa:

Umuman olganda, tuxumdon kistalari keng tarqalgan va ko'p hollarda xavfsiz bo'lsa-da, ularning ayrim turlari jiddiy sog'liq muammolariga olib kelishi mumkin. Shuning uchun ayollar tuxumdon sog'lig'iga e'tibor berishlari, har qanday noqulaylik yoki og'riq paydo bo'lganda shifokorga murojaat qilishlari zarur. Tibbiyotning rivojlanishi tufayli tuxumdon kistalarini erta bosqichda aniqlash va samarali davolash imkoniyati mavjud bo'lib, bu ayollarning sifatli hayot kechirishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedov, S. M. "Ginekologiyada tuxumdon kasalliklari: diagnostika va davolash." Toshkent, 2023.





2. Rasulova, M. N. "Ayol salomatligi va reproduktiv tizim kasalliklari." Toshkent, 2022.
3. Yo'ldoshev, B. S. "Tuxumdon kistalari: klinik kechishi va zamonaviy davolash usullari." Samarqand, 2023.
4. Islomova, D. A. "Ginekologik kasalliklar va ularning oldini olish." Toshkent, 2021.
5. Tursunov, J. K. "Ayollarda tuxumdon kasalliklari: tahlil va amaliyot." Buxoro, 2022.
6. Karimova, L. R. "Reproduktiv yoshdagi ayollarda gormonal buzilishlar va tuxumdon kistalari." Toshkent, 2023.
7. Qodirov, F. T. "Ginekologiyada diagnostika va davolashning zamonaviy yondashuvlari." Toshkent, 2024.